

3. Тесленко М. Взаємозв'язок права і політики в діяльності Конституційного Суду України. *Право України*. 1999. № 10. С. 11–13.

Кернякевич-Танасійчук Ю. В.,
докторка юридичних наук, доцентка,
завідувачка кафедри судочинства
навчально-наукового
юридичного інституту
Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника

ДО ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Багатокомпонентне право на справедливий суд є не лише можливістю (в класичному розумінні поняття «суб'єктивного права»), але й гарантією ефективного забезпечення реалізації та захисту інших прав людини. Це право є індикатором панування в державі принципів демократії та верховенства права.

Аналізуючи законодавче закріплення права на справедливий суд, слід зазначити, що це право передбачене у міжнародних (як на рівні Організації Об'єднаних Націй, так і на рівні Ради Європи) та національних нормативно-правових актах.

Так, ст. 10 Загальної декларації прав людини передбачає, що кожна людина, для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом [1].

Міжнародного пакту про громадянські та політичні права містить норму, яка встановлює, що всі особи є рівними перед судами і трибуналами. Кожен має право при розгляді будь-якого кримінального обвинувачення, пред'явленого йому, або при визначенні його права та обов'язків у будь-якому цивільному процесі на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону (ч. 1 ст. 14) [2].

У ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод визначено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [3].

У Конституції України хоч і право на справедливий суд прямо не передбачено, однак у ст. 55 закріплено право на судовий захист: «кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб» [4]. Більше того, як слушно підкреслює Г. І. Бережанський, контекстуально із деяких статей розділів 1, 2 Конституції України випливають норми щодо можливості звернення до суду задля захисту своїх прав, що можна розглядати як елемент права на справедливий суд (статті 8, 32, 63 тощо Конституції України). Норми розділу 8 Конституції України «Правосуддя» також тією чи іншою мірою відображають складові права на справедливий суд, розкриваючи засади судочинства (ст. 129), статус судів, їх завдання, можливість оскарження судових рішень тощо [5, с. 195].

Підвищенню національних стандартів судоустрою і судочинства та забезпеченню права на справедливий суд безпосередньо присвячений Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» [6].

І нарешті у ст. 2 Закон України «Про судоустрій і статус суддів» визначаючи завдання суду, передбачає, що суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [7].

Новим етапом нормативного закріплення права на справедливий суд є затвердження Національної стратегії у сфері прав людини, одним із стратегічних напрямів якої названо забезпечення права на справедливий суд, що по-суті передбачає досягнення стратегічної цілі, яка полягає у тому, що кожен в Україні має доступ до справедливого та ефективного судового розгляду незалежним і безстороннім судом, ефективних механізмів виконання судових рішень [8].

Як бачимо, ступінь законодавчого регулювання права на справедливий суд сьогодні є достатнім та таким, що динамічно розвивається.

Тому необхідно акцентувати увагу на забезпеченні належної реалізації цього права у процесі здійснення усіх форм судочинства.

Використана література:

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 25.03.2021).
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 25.03.2021).
3. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 25.03.2021).
4. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 25.03.21).
5. Бережанський Г. І. Особливості розуміння права на справедливий суд. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. №3. С. 191-196.
6. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19#Text> (дата звернення: 25.03.21).
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 25.03.21).
8. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України від від 24.03.2021 р. № 119/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1192021-37537> (дата звернення: 25.03.2021).

Ковальчук І. С.,

доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури,
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ СУДОУСТРОЮ УКРАЇНИ ТА ФРН

Система судоустрою України за останні роки зазнала значних перетворень, внаслідок судово-правової реформи та комплексного реформування державних інституцій, що мали важелі впливи на неї. Проведення